

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) รัฐได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประการหนึ่งได้แก่ การจัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถที่เหมาะสม ในอันที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของการพัฒนาประเทศให้ทันเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น โดยการให้ความสำคัญต่อการขยายบริการการศึกษา การพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาทำการวิจัยและพัฒนาให้กว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป., หน้า 177-199) เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการที่ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อแสวงหาความรู้ ความจริง ที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และความก้าวหน้าทางวิชาการที่นอกจากจะช่วยเสริมสร้างศาสตร์ทางการศึกษาให้มีความเจริญยิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย การวิจัยจึงมีความสำคัญทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารและการจัดการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ (วลัยรัตน์ อัสเวศน์, 2535, หน้า 6)

การวิจัยที่ดีนอกจากจะต้องมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานแล้ว ยังต้องดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน และขั้นตอนเหล่านั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การกำหนดหัวข้อ การแจกแจงประเด็น การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การสร้างกรอบแนวความคิดและ/หรือข้อสมมติฐาน การออกแบบการวิจัย การกำหนดประชากรเป้าหมาย วิธีการรวบรวมข้อมูล การดำเนินการกับข้อมูล (บางที่เรียกการประมวลผลข้อมูล) ไปจนถึงการวิเคราะห์ และการตีความหมายข้อมูล (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์, 2532, หน้า 10)

ข้อมูลเป็นหัวใจของการวิจัย ซึ่งความถูกต้องของข้อมูลจะเป็นเครื่องชี้วัดความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัย (สันตติ เสริมศรี, 2536, หน้า 119) ผลของการวิจัยจะเป็นที่

เชื่อถือได้มากนักน้อยเพียงไร จึงขึ้นอยู่กับกรรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การจะเลือกใช้เครื่องมือชนิดใด ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องที่จะวิจัยว่าเป็นเรื่องแบบใดต้องการข้อมูลชนิดใด (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536, หน้า 100) ถ้าใช้วิธีการที่ไม่รัดกุมเหมาะสมพอหรือใช้เทคนิครวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพต่ำ มีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อถือได้ (Reliability) น้อย ข้อมูลที่ได้นั้นก็必将มีความถูกต้องน้อยและเชื่อถือไม่ค่อยได้ (จักรพันธุ์ วงษ์บุรณาวาทย์, 2530, หน้า 49)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้มีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536, หน้า 101) เมื่อเปรียบเทียบเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์กับเทคนิคอื่นๆ แล้ว การสัมภาษณ์จะเป็นเทคนิคที่ให้ข้อมูลดีกว่า มากกว่า และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2534, หน้า 126) เนื่องจากการสัมภาษณ์สามารถตั้งคำถามตามที่ต้องการ เก็บได้กว้างขวาง รวมทั้งการค้นหาคำตอบที่อยู่ในส่วนลึกของปัญหา และยังช่วยให้นักวิจัยเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์ต่าง ๆ (อนันต์ ศรีโสภะ, 2520, หน้า 96) ตลอดจนข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลที่ยุงยากซับซ้อน ความคิดเห็น ข้อเท็จจริง นอกจากนั้นในขณะที่สัมภาษณ์ถ้าสงสัยข้อใจอะไรสามารถสอบถามทบทวนกันได้ที่ ข้อมูลที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อนน้อย เชื่อถือได้มาก เพราะได้ไปสัมภาษณ์เห็นมาโดยตรง ทั้งยังสามารถเก็บข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากที่ต้องการด้วยการสังเกตสีหน้า ท่าทาง การพูด และการตอบด้วย (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531, หน้า 162-163)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น ถ้าผู้วิจัยจะไม่สัมภาษณ์เองแต่จะให้ผู้อื่นช่วยสัมภาษณ์ ก็มีความจำเป็นจะต้องมีการจัดอบรมผู้สัมภาษณ์เหล่านั้นเสียก่อน (จักรพันธุ์ วงษ์บุรณาวาทย์, 2530, หน้า 64) เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน มีมาตรฐานในการทำงานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532, หน้า 199) ซึ่งไบเลย์และฟาวเลอร์ จูเนียร์ มีความเห็นตรงกันว่าจะเป็นการดีถ้าจะให้พนักงานสัมภาษณ์เข้าใจว่า การสัมภาษณ์จะต้องประสานกับฝ่ายอื่นๆ อย่างไรในการวิจัยทั้งหมด ทั้งวิธีการเลือกตัวอย่าง (Sampling) การลงรหัส (Coding) การวิเคราะห์ (Analyses) และการเขียนรายงานผลที่ได้จากการสำรวจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ และยังสามารกระตุ้นให้ผู้สัมภาษณ์เห็นความสำคัญของตนเองและเข้าใจภาระหน้าที่ของตนได้อย่างชัดเจน (Bailey, 1978, p. 182 ; Fowler, Jr., 1988, p. 115) การให้ผู้สัมภาษณ์รับรู้เกี่ยวกับบท

บาทของตนอย่างถูกต้องชัดเจนระหว่างการเก็บข้อมูลเป็นเงื่อนไขแรกที่สำคัญที่สุด โดยต้องมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกเก็บข้อมูล การจัดบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การพูดคุย เป็นต้น (ประสิทธิ์ ธีระพันธ์ และอุดม ศรีทิพย์, 2531, หน้า 126-127)

สำหรับวิธีการในการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์นั้น ฟาวเลอร์ จูเนียร์ (Fowler, Jr., 1988, p. 115) ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อพิจารณาเกี่ยวกับการฝึกอบรมที่ยังเห็นไม่ตรงกัน กล่าวคือกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการฝึกอบรมต้องฝึกตั้งแต่เริ่มแรกและในช่วงก่อนจะออกงานสนาม ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องทำไปเรื่อยๆ และกลับมารับการฝึกอบรมซ้ำหลังจากที่ไปสัมภาษณ์มาแล้ว อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์แม้จะมีข้อได้เปรียบกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีอื่นดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมีข้อจำกัดและข้อควรพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สัมภาษณ์หลายประการ เช่น ผลของการสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้เพียงใดขึ้นอยู่กับผู้สัมภาษณ์ การได้ข้อมูลที่ต้องการไม่ครบถ้วน การใช้ผู้สัมภาษณ์หลายคนทำให้ยากในการควบคุมให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนั้น การศึกษาถึงรูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์เท่าที่พบมาเป็นการศึกษาถึงรูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ และได้แบ่งผู้สัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมแบบพัฒนาทักษะผู้สัมภาษณ์ และกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมแบบทั่วไป โดยมีเนื้อหาของการฝึกอบรมสิ้นสุดเพียงแค่นั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น ดังนั้นในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรม ถ้าหากว่ามีการให้ความรู้ในขั้นตอนที่ต่อจากขั้นตอนดังกล่าว อาจจะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องของข้อผิดพลาดของข้อมูลหรือข้อมูลไม่ชัดเจนสมบูรณ์ได้ อีกทั้งเกี่ยวกับวิธีการในการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์นั้นยังไม่มีการศึกษาว่า การฝึกอบรมควรฝึกตั้งแต่เริ่มแรกและในช่วงก่อนจะออกงานสนาม หรือควรฝึกเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องทำไปเรื่อยๆ และกลับมารับการฝึกอบรมซ้ำหลังจากที่ไปสัมภาษณ์มาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงรูปแบบของการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้รูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ และจัดทำคู่มือการฝึกอบรมการสัมภาษณ์

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการสัมภาษณ์ของผู้สัมภาษณ์ที่ผ่านการอบรมในรูปแบบการฝึกอบรมเสร็จสิ้นก่อนออกงานสนาม และรูปแบบการฝึกอบรมต่อเนื่อง

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มผู้สัมภาษณ์ที่ได้รับการฝึกอบรมต่อเนื่อง ได้รายละเอียดของข้อมูลแตกต่างจากกลุ่มผู้สัมภาษณ์ที่ได้รับการฝึกอบรมเสร็จสิ้นก่อนออกงานสนาม

ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มผู้สัมภาษณ์ ได้แก่ นักศึกษาหญิงในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2540 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สมัครเป็นผู้สัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งเข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบฝึกอบรมเสร็จสิ้นก่อนออกงานสนาม และอีกกลุ่มหนึ่งเข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบฝึกอบรมต่อเนื่อง

1.2 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ นักศึกษาชายที่มีพฤติกรรมทางเพศ จากคณะต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ไม่จำกัดชั้นปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540

2. รูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ที่ใช้ศึกษามี 2 รูปแบบคือ รูปแบบการฝึกอบรมเสร็จสิ้นก่อนออกงานสนาม และรูปแบบการฝึกอบรมต่อเนื่อง ประเภทของการสัมภาษณ์ที่ใช้ศึกษาคือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตะล่อมกล่อมเกล่า (Probing) สัมภาษณ์ในหัวข้อเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ และความคาดหวังในการยอมรับทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ศึกษากรณีพฤติกรรมทางเพศชาย”

3. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือรูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์

ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ได้แก่ ชั้นปี และ เพศ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลการสัมภาษณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. รูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ หมายถึง วิธีการที่เป็นแบบอย่างในการจัดระบบการให้ความรู้ ทักษะ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจะสามารถเป็นผู้สัมภาษณ์ที่ดีได้

2. รูปแบบการฝึกอบรมเสร็จสิ้นก่อนออกงานสนาม หมายถึง วิธีการที่เป็นแบบอย่างในการจัดระบบการให้ความรู้ ทักษะ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังบรรยายเนื้อหาต่างๆ การสาธิตและฝึกทดลองสัมภาษณ์ การฝึกประมวลข้อมูล แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ และตามด้วยการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยและผู้สัมภาษณ์ กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมรูปแบบการฝึกอบรมเสร็จสิ้นก่อนออกงานสนาม

3. รูปแบบการฝึกอบรมต่อเนื่อง หมายถึง วิธีการที่เป็นแบบอย่างในการจัดระบบการให้ความรู้ ทักษะ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังบรรยายเนื้อหาต่างๆ การสาธิตและฝึกทดลองสัมภาษณ์ การฝึกประมวลข้อมูล แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ และตามด้วยการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยและผู้สัมภาษณ์กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมรูปแบบการฝึกอบรมต่อเนื่อง(ครั้งที่ 1) หลังจากนั้นเป็นการพิจารณาข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้สัมภาษณ์(ครั้งที่ 1) การให้ผู้สัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติม หลังจากนั้นผู้วิจัยและผู้สัมภาษณ์พิจารณาข้อมูลร่วมกัน(ครั้งที่ 2) การพิจารณาข้อมูลร่วมกันและการให้ผู้สัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เพิ่มเติม นั้น มีการทำซ้ำจนกว่าจะได้ข้อมูลตามที่ต้องการ และสนทนากลุ่ม(ครั้งที่ 2) ระหว่างผู้วิจัยและผู้สัมภาษณ์กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมรูปแบบการฝึกอบรมต่อเนื่อง

4. การตะล่อมกล่อมเกลา หมายถึง การสัมภาษณ์ที่ใช้วิธีการพูดคุยด้วยท่าทางและเสียงที่เป็นธรรมชาติที่สุด ในการตะล่อมให้ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องราวออกมา หรือเป็นการชักถามติดตามต่อจากการถามในตอนต้นๆ โดยการเจาะลึกลงไปคำถามหนึ่ง เพื่อล้วงเอาส่วนลึกของความคิด ความจริง คำตอบที่ชัดเจน สมบูรณ์จากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

5. พฤติกรรมทางเพศ หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกอยากเป็นเพศตรงข้าม โดยอาจเคยมีหรือไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพศเดียวกันมาก่อนก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นระหว่างชายกับชายเรียกว่า โฮโมเซกซวล (Homosexuality) ซึ่งคนทั่วไปมักจะเรียกว่า “กะเทย” และระหว่างหญิงกับหญิงด้วยกันเรียก เลสเบียน (Lesbianism)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้รูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ และคู่มือการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ ในกรณีที่ต้องใช้ผู้สัมภาษณ์หลายคน ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องอื่น และได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์
2. ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจกระบวนการในการทำวิจัย